

T.C. Resmi Gazete

Başbakanlık

Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü Yayımlanır

Kuruluşu : 7 Ekim 1920

12 Kasım 1997
ÇARŞAMBA

Sayı : 23168

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Milletlerarası Andlaşma

Karar Sayısı : 97/10186

13 Haziran 1995 tarihinde Almatı'da imzalanan ve 17/7/1997 tarihli ve 4287 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ekli "Türkiye Cumhuriyeti ve Kazakistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması"nın onaylanması; Dışişleri Bakanlığı'nın 24/10/1997 tarihli ve KOGY-II-5438 sayılı yazısı üzerine, 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nda 28/10/1997 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Süleyman DEMİREL
CUMHURBAŞKANI

Mesut YILMAZ
Başbakan

B. ECEVİT
Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

Y. SEÇKİNER
Devlet Bakanı

R. SERDAROĞLU
Devlet Bakanı

M. C. ERSÜMER
Devlet Bakanı V.

C. KAVAK
Devlet Bakanı

M. BATALLI
Devlet Bakanı

Z. TEMİZEL
Maliye Bakanı

R. SERDAROĞLU
Ulaştırma Bakanı V.

Y. EREZ
Sanayi ve Ticaret Bakanı

İ. GÜRDAL
Turizm Bakanı

İ. SEZGİN
Milli Sav. Bak. ve Başb. Yrd.

I. SAYGIN
Devlet Bakanı

M. GÜRDERE
Devlet Bakanı

M. YILMAZ
Devlet Bakanı

E. AŞIK
Devlet Bakanı

O. SUNGURLU
Adalet Bakanı

H. ULUĞBAY
Milli Eğitim Bakanı

M. TAŞAR
Tarım ve Köyişleri Bakanı

M. C. ERSÜMER
Enerji ve Tabii Kay. Bakanı

E. TARANOĞLU
Orman Bakanı

C. KAVAK
Devlet Bakanı V.

Prof. Dr. H. S. TÜRK
Devlet Bakanı

Prof. Dr. Ş. GÜREL
Devlet Bakanı

R. ŞAHİN
Devlet Bakanı

R. K. YÜCELEN
Devlet Bakanı

M. BAŞEGİOĞLU
İçişleri Bakanı

Y. TOPÇU
Bayındırlık ve İskan Bakanı

Prof. Dr. N. ÇAĞAN
Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

İ. TALAY
Dışişleri Bakanı V.

H. İ. ÖZSOY
Sağlık Bakanı

İ. TALAY
Kültür Bakanı

İ. GÜRDAL
Çevre Bakanı V.

Yürütmeye İdare Bölümü Sayfa : 1

Resmi Gazete Kodu : 121197

İçindekiler 96. Sayfadadır.

11.11.1997 Tarih ve 23167 Mükerrer Sayılı Resmi Gazete'de; 97/10160 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Sakarya Üniversitesi Ait Yönetmelik yayımlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti ve Kazakistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması

Türkiye Cumhuriyeti ve Kazakistan Cumhuriyeti (bundan böyle "Akit Taraflar" olarak anılacaklardır), iki ülke arasında, egemenlik haklarına karşılıklı saygı, eşitlik ve karşılıklı yarar ilkelerine dayanarak, adli alanda işbirliğini geliştirmek arzusu ile, Hukuki Konularda İşbu Adli Yardımlaşma Anlaşması'nın akdolunmasını kararlaştırmışlardır.

Bu amaçla, Akit Taraflar aşağıdaki hususlar üzerinde mutabık kalmışlardır.

KISIM I

GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

ADLI KORUMA

Bir Akit Tarafın uyrukları, kendi milli mevzuatları gereğince, diğer Akit Tarafın ülkesinde, bu Akit Tarafın vatandaşları ile aynı şekilde adli korumadan yararlanacaklar, hukuki ve ticari konularda, diğer Akit Tarafın adlı makamlarına, bu tarafın vatandaşlarının tabi olduğu aynı şartlarla dava açmak veya müracaat etmek hakkına sahip olacaklardır.

Madde 2

ADLI YARDIMLAŞMA KANALI

Akit Taraflar, 11. madde gereğince alınan tedbirler hariç olmak üzere, İşbu Anlaşma gereğince adli yardımlaşma taleplerini, Merkezi Makam olarak belirledikleri Adalet Bakanlıklar aracılığı ile yapacaklardır.

Türkiye Cumhuriyeti bakımdan merkezi makam Adalet Bakanlığı'dır. Kazakistan Cumhuriyeti bakımdan ise merkezi makam Adalet Bakanlığı'dır.

Madde 3

LİSAN

1. Akit Tarafların Merkezi Makamları arasındaki yazışmalar, İngilizce veya Rusça tercümesi eklenmek suretiyle, kendi dilleri ile yapılacaktır.

2. Adli yardımlaşmaya ilişkin istinabe talepleri ve bunların ekleri, talepte bulunan Akit Tarafın resmi dilinde yazılacak ve talepte bulunan Akit Tarafın resmi dilinde veya İngilizce veya Rusça onaylı tercümesi eklenecektir. Bütün bu belgeler iki nüsha halinde tanzim edilecektir.

Madde 4

ADLI YARDIMLAŞMA MASRAFLARI

Akit Taraflar, bilirkişi ücretleri hariç olmak üzere, İşbu Anlaşma kapsamına giren adli yardım taleplerini masrafsız olarak yerine getireceklerdir. Bilirkişi ücretleri, talepte bulunan Akit Tarafın mevzuatına göre tesbit edilecektir.

Madde 5**ADLI YARDIM TALEBİNİN REDDİ**

Şayet Akit Taraflardan biri adli yardım talebinin yerine getirilmesini kendi egemenlik, güvenlik veya kamu düzenine aykırı görürse bu talebi reddedebilir. Bununla beraber, red gerekçesi diğer Akit Tarafa yazılı olarak bildirilecektir.

Madde 6**ADLI YARDIMLAŞMADA UYGULANABILECEK KANUNLAR**

Akit Taraflar, adli yardımlaşma talebinin yerine getirilmesinde kendi kanunlarını uygulayacaklardır. Bununla beraber, talepte bulunan Tarafın isteği üzerine, diğer Akit Taraf, kendi temel hukuk ilkeleri ihlal edilmemek şartıyla, talepte bulunan Akit Tarafın usul hükümlerini uygulayabilir.

Madde 7**KANUN VE MEVZUAT KONUSUNDAYA BİLGİ TEATISI**

Akit Taraflar, talep üzerine, kendi Devletlerine halen veya daha önce yürürlükte bulunan kanun ve mevzuat ile, bunların mahkemelerdeki uygulamaları konusunda birbirlerine bilgi vereceklerdir.

Madde 8**TASDİK MUAFİYETİ**

Diğer Akit tarafın mahkemeleri nezdinde kullanılmak üzere, Akit Taraflardan birinin yetkili makamlarınca tanzim edilmiş veya onaylanmış olan belgeler, usulüne uygun olarak imzalanmış ve resmi mühürle mühürlenmiş olmaları şartıyla, tasdik işlemeye tabi tutulmayacaktır.

Madde 9**BELGELERİN İSPAT GÜCÜ**

Akit Taraflardan birinin resmi organları tarafından düzenlenen belgeler, diğer Akit Tarafın ülkesinde aynı ispat gücüne sahip olacaktır.

Madde 10**UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMLENMESİ**

İşbu Anlaşmanın uygulaması veya yorumuyla ilgili olarak ortaya çıkabilecek uyuşmazlıklar diplomatik yoldan çözümlenecektir.

Madde 11**DİPLOMATİK VEYA KONSÜLER TEMSİLCİTLİKLER ARACILIĞI
İLE TEBLİGAT YAPMA VE DELİL TOPLAMA**

Her Akit taraf, diğer Akit tarafın ülkesinde bulunan vatandaşlarına, diğer Akit Tarafının kanunlarını ihlal etmemek ve hiçbir zorlayıcı tedbir alınmasını gerektirmemek şartıyla, diplomatik veya konsüler temsilcilikleri aracılığı ile, tebliğatta bulunabilir ve delil toplayabilir.

KISIM II**HUKUKİ VE TİCARI KONULARDA ADLI YARDIMLAŞMA****Bölüm 1**Madde 12**ADLI YARDIMLAŞMANIN ÇERÇEVESİ**

Akit Taraflar, işbu Anlaşma gereğince, aşağıda belirtilen hususlara ilişkin adli yardımlaşma taleplerini yerine getireceklerdir:

1. Diğer Akit Tarafının ülkesinde bulunan ilgili- kimselere, adlı belgelerin gönderilmesi ve tebliğ edilmesi,
2. İstabinde suretiyle delil sağlanması,
3. Mahkeme ve hakem kararlarının tanınması ve tenfizi,
4. İşbu anlaşmada öngörülen diğer yardımlar.

Madde 13**ADLI YARDIM TALEBİ**

1. Adli yardım talebi, istabinde yoluyla yapılacaktır. İstabinde talepleri aşağıdaki hususları içerecektir:
 - a) Talepte bulunan ve talepte bulunulan makamların adları,
 - b) Davanın mahiyeti ve olayların kısa bir özeti ile dinlenmesi istenilen kişilere sorulacak sorular,
 - c) Tarafların adı, cinsiyeti, yaşı, milliyeti, mesleği, meskeni veya ikametgahı ile hükümlerinin idari merkezleri,
 - d) Yapılacak adli işlemler,
 - e) Dilenmesi istenilen kimselerin adları ve adresleri,
 - f) Tetkiki istenilen belgeler veya diğer hususlar,
 - g) Talebin yerine getirilmesi için gerekli görülen diğer belgeler.

2. Yukarıda sözkonusu istinabe talebi ve bu talebe ekli belgeler, talepte bulunan makam tarafından imza edilecek ve mühürlenecektir.

Madde 14

DAVA MASRAFLARI İÇİN TEMİNAT MUAFİYETİ

Akit Taraflardan birinin adli makamları, diğer Akit Tarafın vatandaşlarından, bunların adli yardıma ihtiyaçları bulunması halinde, salt yabancı olmaları veya diğer akit tarafının ülkesinde meskeni veya ikametgahı bulunmaması nedeniyle, kefalet teminat akçesi ve/veya taahhüt senedi vermelerini talep etmeyecektir.

Aynı huküm, adli makamlara yapılacak başvurular için gerekli her türlü ödeme bakımından da uygulanacaktır.

Madde 15

YARGI GİDERLERİ

Akit Taraflardan birinin vatandaşları, diğer Akit Taraf ülkesindeki yargı masraflarını, bu Tarafın vatandaşları ile aynı şartlar ve kapsamda ödeyeceklerdir.

Madde 16

HÜKÜM ŞAHISLAR

1. 14 ve 15.nci maddelerin hükümleri, Akit Taraflardan her birinin mevzuatı gereğince teşekkül eden hükümlü şahıslar hakkında da uygulanacaktır.

Madde 17

ADLI MUZAHERET VE YARGI GİDERLERİNDEN MUAFİYET

Akit Taraflardan birinin vatandaşları, diğer Akit Tarafın ülkesinde, bu Akit Tarafın vatandaşlarına uygulandığı şekilde, yargı giderlerinden muafiyet veya adli yardım talebinde bulunmak için başvuruda bulunabilir. Yargı giderlerinden muafiyet veya adli yardım için talepte bulunulması halinde, başvuru sahibinin meskeninin veya ikametgahının bulunduğu yerdeki yetkili makam kendisine bir belge verir. Şayet, başvuruda bulunanın Akit taraflardan birinde veya diğerinde, meskeni veya ikametgahı yoksa, sözkonusu belgeyi kendisine Ülkesinin diplomatik veya konsolosluk temsilciliği verebilir.

BÖLÜM 2

BELGELERİN TEBLİĞİ VE DELİL SAĞLANMASI

Madde 18

KAPSAM

Akit Taraflar, talep üzerine, karşılıklı olarak belgeleri tebliğ etmek ve delil sağlamakla yükümlü olacaklardır.

1. Belgelerin tebliği; adli veya gayri adlı belgelerin tebliğini kapsar.

2. Delil sağlanması; Tarafların, tanıkların ve bilirkişilerin sorgulanması ile hukuki ve ticari davalara ilişkin delillerin toplanması ve bilirkişi raporunun hazırlanması ile hukuki teftisi ihtiyaç eder.

Madde 19

TALEPLERİN YERİNE GETİRİLMESİ

1. Talepte bulunulan kuruluş, kendisini talebi yerine getirmeye yetkili görmüyorsa, sözkonusu talebi, bunu re'sen yerine getirmeye yetkili makama iletir ve keyfiyetten talepte bulunan Akit Tarafı haberdar eder.

2. Akit Taraflardan birinin talepte bulunulan yetkili makamları, istinabe talebinde belirtilen adres'e göre talebi yerine getiremezlerse, adresin tesbitine elverişli tedbirleri alırlar ve istinabe talebinin yerine getirirler. Bu makamlar, gerekirse, talepte bulunan Akit Taraftan tamamlayıcı bilgi isteyebilirler.

3. Talepte bulunulan Akit taraf, adresin tesbit edilememesinden veya başka sebeplerden dolayı talebi yerine getiremezse, bunun gereklisi hakkında, talepte bulunan Akit Tarafa bilgi verecek ve sözkonusu bütün belgeleri iade edecektir.

Madde 20

TALEP SONUÇLARININ BİLDİRİLMESİ

1. Bir Akit Tarafının talepte bulunulan yetkili makamları, talebin yerine getirilmesinin sonuçlarını, yazılı olarak, 2. maddede belirlenen yoldan talepte bulunan Akit Tarafa bildirir. Böyle bir bildirime bir alındı mazbatası veya toplanan maddi deliller eklenir.

2. Alındı mazbatası, muhatabın imzası ve tebliğ tarihini, tebliğe yetkili merciin ve tebliğ memurunun imza ve mührünü, tebliğatın şekli ve yeri ile, belgelerin kabulünü reddetmesi durumunda, muhatabın kabulden imtina sebeplerini ihtiyaç edecektir.

Bölüm 3

KARARLARIN TANINMASI VE TENFİZİ

Madde 21

UYGULAMA ALANI

1. Bir Akit Taraf, diğer Akit Tarafın vermiş olduğu aşağıdaki kararları, İşbu Anlaşmada belirtilen şartlar altında, kendi ülkesinde tanıyacak ve tenfiz edecektir.

- a) Mahkemelerce hukuki konularda verilen kararlar,
- b) Tazminat ile ilgili cezai konulardaki mahkeme kararları,
- c) Hakem organlarının kararları.

2. İşbu Anlaşmada atıfta bulunulan "kararlar", mahkemeler tarafından onaylanan sulu bildirilerini de kapsayacaktır.

Madde 22

TANIMA VE TENFİZ TALEBİ

1. Kararların tanınmasına ve tenfizine ilişkin talep, doğrudan doğruya talepte bulunulan ülkenin yetkili mahkemesine yapılacaktır.

2. Bu talebe şunlar eklenecektir:

a) Kararın asılina uygun bir örneği. Bu örneğe, Kararın geçerliliği ve infaz kabiliyeti bizzat karardan anlaşılması takdirde, yetkili makamlar tarafından verilecek bir belge eklenecektir.

b) Mahkemeye gelmeyen ve aleyhinde karar verilen tarafın, usulüne uygun olarak mahkemeye davet edildiğini ve hukuki ehliyetsizlik halinde mahkeme önünde gerektiği şekilde temsil edildiğini tevsik eden bir belge.

c) Hakem kararının tanınması ve tenfizi için talepte bulunulması halinde, hakemlik yetkisini gösteren tahkim sözleşmesinin bir örneği.

Madde 23

TANIMA VE TENFİZİN REDDİ

21. maddede belirtilen kararlar veya hakem kararları, talepte bulunulan mahkemelerce, aşağıdak idurumlarda tanınmayacak veya tenfiz edilmeyecektir:

1. Kararların veya hakem kararlarının talepte bulunan Akit Tarafın mevzuatına göre, hukuken icra kabiliyetini haiz olmaması,

2. Talepte bulunan Akit Tarafın adli makamının, talepte bulunulan Akit Tarafın mevzuatına göre, davaya bakma yetkisini bulunmaması,

3. Kararların ittihaz olunduğu Akit tarafın kanunlarına göre, yargılamağa katılmayan ve aleyhinde karar verilen tarafın, usulüne uygun olarak davet edilmemiş olması veya hukuki ehliyetsizlik isebebiyle, savunma veya muteber bir şekilde temsil edilme hakkından yoksun bırakılmış olması,

4. Talepte bulunan Akit Tarafın hakem mercilerinin veya mahkemelerinin aynı anlaşmazlık konusu ile ilgili olarak, aynı taraflar arasında açılmış bulunan davada nihai karar vermiş olmaları veya davaya bakmakta olmaları veya aynı anlaşmazlık konusunda üçüncü bir Devlet tarafından verilen nihai kararı tanımiş olmaları.

Madde 24

TANIMA VE TENFİZ USULLERİ

1. Kararların tanınması ve tenfizi, talepte bulunulan Akit Tarafın mahkemelerince, kendi milli kanununun usullerine göre kararlaştırılacaktır.

2. Talepte bulunulan mahkeme, sadece İşbu Anlaşma hükümlerinde belirtilen şartların yerine getirilip getirilmemiğini incelemekle yetinecektir.

Madde 25

TANIMA VE TENFİZİN ETKİSİ

Akit Taraflardan birinin adli makamlarınca verilmiş kararlar, diğer Akit Tarafın mahkemeleri tarafından tanındıktan veya tenfiz edildikten sonra, bu sonuncu tarafın mahkemelerince verilmiş kararlarda olduğu gibi aynı etkisi haiz olacaktır.

Madde 26

HAKEM KARARLARININ TANINMASI VE TENFİZİ

Hakem kararları, bu kısmın 3. bölümünde belirtilen diğer şartlara ilaveten, aşağıdak ikoşulları ihtiva ettiği takdirde, tanınacak ve tenfiz edilecektir:

1. Talepte bulunulan Akit Tarafın kanunlarına göre, hakem kararının ticari ihtilaflar hakkında verilen hakem kararları kapsamında olması.

2. İlgili tarafların yazılı hakemlik anlaşmasına istinaden veya ortaya çıkan yeni şartlardan doğan hukuki anlaşmazlıklar nedeniyle hakemlik kararı alınmış olması ve hakem kararının hakemlik anlaşmasıyla tespit edilen yetkiye göre verilmiş olması.

3. Talepte bulunulan Akit Tarafın kanunlarına uygun olarak, bu maddenin 2'nci paragrafında zikredilen anlaşmanın geçerli olması.

Madde 27

KİYMETLİ EŞYALARIN ULKE DİŞINA ÇIKARILMASI VE PARANIN TRANSFERİ

İşbu Anlaşmanın kararların tenfizine ilişkin hükümleri, Akit Tarafların para transferi ve kıymetli eşyaların ülke dışına çıkarılması ile ilgili mevzuat ve konularını ihlal etmeyecektir.

Madde 28

TANIK VE BİLİRKİŞİ CELBİ

1. Talepte bulunan Akit Taraf, bir tanık veya bilirkişinin kendi adli makamları önüne bizzat çıkışmasını gerekli addediyorsa, bu hususu, davetin tebliği ile ilgili talebinde dercedecek ve talepte bulunulan Akit Taraf tanık veya bilirkişiyi sözkonusu adli makamlar önüne çıkmaya davet edecektir.

2. Davetin tebliğine ilişkin talepler, ilgili kimselerin adli makamlar önüne çıkması için tesbit edilen tarihten en az iki ay önce talepte bulunulan Akit Tarafa iletilecektir.

3. Talepte bulunan Akit Taraf, Tanık veya bilirkişinin beyanlarını, talepte bulunan Akit Tarafa ileticektir. İşbu maddenin 1. bendinde öngörülen durumda, talep veya davetiyyelerde, ödenecek tahmini ödenek ile yolluk ve iaşe giderleri gösterilecektir.

Hadde 29

TANIK VE BİLİRKİŞİ ÜCRETLERİ

Talepte bulunan Akit Tarafça bir tanığa veya bilirkişije verilecek iâse bedeli dahil, ödenek ve yol masrafları, bu kimsenin ikamet yerinden itibaren hesaplanacak ve en azından ifadesinin alınacağı ülkede yürürlükte olan tarifeler ve yönetmeliklerde öngörülen miktarlara eşit olacaktır.

Hadde 30

TANIK VE BİLİRKİŞİNİN KORUNMASI

1. Hangi uyruklu olursa olsun, bir davet üzerine talepte bulunan Akit Tarafın adli makamları önüne çıkan bir tanık veya bilirkişinin, talepte bulunan Akit Tarafın ülkesine girişinden önce işlemiş olduğu suçlardan veya tanıklığı veya bilirkişilik beyanından dolayı, hakkında cezai mesuliyeti mucip kovuşturma yapılamaz, tutuklanamaz veya şahsi hürriyetinden hiçbir şekilde mahrum bırakılmalıdır.

2. Bir tanık veya bilirkişi, talepte bulunan Akit Tarafın adli makamlarında hazırlı bulunmasına gerek kalmadığı hususu kendisine tebliği edildiği tarihten itibaren 15 gün içinde, talepte bulunan Akit Tarafın ülkesini terketmediği takdirde 1. bente öngörülen korunmadan yararlanamaz. Ancak, bu zaman süreci, tanık veya bilirkişinin kendi elinde olmayan sebeplerle talepte bulunan Akit Tarafın ülkesini terkedemediği sürenin dışında tutulacaktır.

3. Şahadette bulunması veya bilirkişilik yapması için davet edilen kimse herhangi bir zorlayıcı tedbire tabi tutulmayacağıdır.

KİSM III

NİHAİ HÜKÜMLER

Hadde 31

ONAY VE YÜRÜRLÜGE GİRME

İşbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesi onaylanmasına bağlıdır. Onay Belgeleri Ankara'da teati edilecektir. Bu Anlaşma Onay Belgelerinin teatisinden itibaren 30 gün sonra yürürlüğe girecektir.

Hadde 32

SONA ERME

İşbu Anlaşma Akit Taraflardan her birinin diplomatik yoldan yazılı fesih bildiriminde bulunduğu tarihten itibaren 6 ay süreyle yürürlükte kalacaktır. Aksi takdirde, İşbu Anlaşma geçerliliğini koruyacaktır.

Türkçe, Kazakça, Rusça ve İngilizce dillerinde ikişer nüsha halinde ve bütün metinler aynı şekilde geçerli olmak üzere Almatı'de 13 Haziran 1995 tarihinde yapılmıştır. Uyuşmazlık halinde, İngilizce metin geçerli olacaktır.

Yukarıdaki hükümleri tasdiken Akit Tarafların tam yetkili temsilcileri İşbu Anlaşmayı imzalamışlardır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ADINA

Hikmet Çetin
Başbakan Yardımcısı

KAZAKİSTAN CUMHURİYETİ ADINA

İmagalı Tasmaganbetov
Başbakan Yardımcısı

**Түркия Республикасы мен Қазақстан
Республикасы арасындағы азаматтық
істер жөніндегі құқықтық көмек туралы**

ШАРТ

Түркия Республикасы мен Қазақстан Республикасы (бұдан әрі "Уағдаласуши Тараптар" деп аталатын),
деменде, тендікті өзара құрметтеу және өзара пайданың негізінде құқықтық саладағы ынтымақтастықты қамтамасыз ету мақсатында, осымен Азаматтық істер жөніндегі құқықтық көмек туралы шартты жасасу туралы шешім қабылдады.

Осы мақсатпен екі Уағдаласуши Тарап төмендегілер жайында келісімге келді:

**I-БӘЛІМ
Жалпы ережелер**

**1-БАП
Құқықтық қорғау**

Еір Уағдаласуши Тараптың азаматтары екінші Уағдаласуши Тараптың аумағында екінші Уағдаласуши Тараптың өзінің азаматтарына жасаганыңдай құқықтық көмекті пайдаланатын болады, сол ісін бастауга немесе тиісті етініштерін екінші Уағдаласуши Тараптың сот өкімет орындарына беруге құқықты, олар азаматтық істерді өздерінің азаматтары үшін жасалған жағдайларда олардың тиісті үлттық зандарына сәйкес қарайтын болады.

**2-БАП
Құқықтық көмек ариалары**

Екі Уағдаласуши Тарап осы Шартка сәйкес бір-біріне құқықтық көмек көрсету үшін, бұган 11-Бапта сәйкес қабылданған іс-шараларды көспағанда, өкімет орындарын тағайындаиды.

Түркия Республикасы тарапынан Орталық өкімет орны Әділет министрлігі болып табылады. Қазақстан Республикасы тарапынан Орталық өкімет орны Әділет министрлігі болып табылады.

**3-БАП
Тіл**

1. Екі Уағдаласуши Тараптың Орталық өкімет орыншарының арасындағы хат-хабар алысада олардың ағылшын және орыс тілдерінде аудармасы бар тілдері колданылатын болады.

2. Құқықтық көмек сұрапан жазбаша етініштер мен оларға косымшалар етініш жасаушы Уағдаласуши Тараптың ресми тілінде олардың күәләндырылған аудармалары коса берілген, сұрап отырган Уағдаласуши Тараптың ресми тілінде немесе ағылшын не болмаса орыс тілдерінде жасалатын болады. Осы күжаттардың бәрі екі данада жасалады.

4-БАП
Құқықтық көмектің бағасы

Екі Уағдаласуыш Тарап осы Шартпен қамтамасыз етілетін шамада, бұған сарапшылардың сыйақыларын қоспағанда, бір-біріне тегін құқықтық көмек көрсететін болады. Сарапшыларға сыйақы сұратып отырган Уағдаласуыш Тараптың ережелері мен нұсқаулықтары бойынша белгіленетін болады.

5-БАП
Құқықтық көмектен бас тарту

Егер Уағдаласуыш Тараптың біреуі құқықтық көмектің берілуін онын мемлекеттік егемендігіне, қауіпсіздігіне немесе қоғамдық тәртібіне залалын тигізеді деп танитын болса, ол сұралып отырган екінші Уағдаласуыш Тараптың беретін құқықтық көмегінен бас тарта алады. Қалай болғанда да ол екінші Уағдаласуыш Тарапқа бас тартуының себебін жазбаша турде хабарлайды.

6-БАП
Құқықтық көмек көрсету кезінде қолданылған заңдар

Құқықтық көмек көрсету кезінде Уағдаласуыш Тараптар өздерінің тиісті үлттық заңдарын қолданатын болады. Бір Уағдаласуыш Тарап екінші Уағдаласуыш Тараптың процедуралық ережелерін сонғының өтініші бойынша, егерде оның негізгі заңды принциптері бұзылмайтын болса, қолдана алады.

7-БАП
Заң мәселелері мен нұсқаулықтар жөнінде акпаратпен алмасу

Уағдаласуыш Тараптар өзаралық өтініш бойынша олардың мемлекеттеріндегі күші бар немесе күшінде болған заңдар мен нұсқаулықтар туралы, сондай-ақ олардың сот практикасында қолданылғаны жайында бір-біріне мәлімдеуге тиіс.

8-БАП
Ресмилендерілуден босатылу

Бір Уағдаласуыш Тараптың күзырлы органдары жасаган немесе күәландырған құжаттары екінші Уағдаласуыш Тарап соттарының алдында қолданылу үшін ресмилендерілуге, егер оларға тиісті түрде қол қойылған және ресми түрде мөрмен күәландырылған болса, жатпайды.

9-БАП
Кұжаттардың дәлелдеу күші

Уағдаласуыш Тараптардың бірінің ресми органдары берген құжаттары екінші Уағдаласуыш Тараптың аумағында да сондай дәлелдеу күшіне ие болады.

10-БАП
Қызыншылықтарды реттеу

Осы Шартты орындау немесе түсіндіру барысында пайда болған кез келген қызыншылықтар дипломатиялық арналар арқылы карастырылады.

11-БАП
**Дипломатиялық немесе консулдық органдардың
құжаттарды атқаруы және күзілік жауаптар алуды**

Кез келген Уағдаласуыш Тарап екінші Уағдаласуыш Тараптың заңдары бұзылмайтын және ешқандай күштеу шаралары колданылмайтын жағдайларда өзінің дипломатиялық немесе консулдық органдары арқылы екінші Уағдаласуыш Тараптың аумағында құжаттарды атқарып, өз азаматтарынан күзілік жауаптар ала алады.

II ТАРАУ
Азаматтық істер жөніндегі құқықтық көмек

1-БӨЛІМ

12-БАП
Құқықтық көмектің түрлері

Осы Шартқа сәйкес Уағдаласуыш Тараптар біріне бірі мынадай құқықтық көмек көрсетеді:

1. Екінші Уағдаласуыш Тараптың аумағында мүдделі тұлғалар жөнінде құқықтық құжаттар беру және атқару.
2. Жазбаша сұрау салу арқылы күзілік жауаптар алту.
3. Соттар мен төрелік сот органдарының щешімдерін мойындау және атқару.
4. Осы Шарт арқылы камтамасыз етілетін басқа да көмек.

13-БАП
Құқықтық көмек сұрау

1. Құқықтық көмек туралы өтініш жазбаша сұрау нысанында жазылады. Бұл хаттарда мыналар қамтылады:
 - а) сұрау салушы және сұрау салынып отырган органдардың атаулары;
 - б) сот ісін жүргізуін сипаты және оқиғалардың қысқаша баяндалуы, одан ері жауап алынатын адамдарға берілетін сұраптар;
 - в) занды тұлғалардың аты, жынысы, жасы, үлтисі, кәсібі, тұракты мекенжайы немесе тұратын жері немесе жүрген жері;
 - г) атқаруга арналған құқықтық акт;
 - д) жауап алынатын адамдардың аттары мен мекенжайлары;

- е) зерттелуге тиis құжаттар немесе басқа заттар;
 ж) сұрау салуды атқару үшін қажет басқа құжаттар.
 2. Жоғарыда аталған жазбаша сұраулар мен коса тіркелген құжаттарға кол койылады және олар сұрау салушы органдың мөрімен қуәлаңдырылады.

14-БАП Сот шығындарынан босату

Бір Уағдаласуыш Тараптың сот өкімет орындары екінші Уағдаласуыш Тараптың құқықтық көмек сұраган азаматтарынан олардың шет елдік болуы немесе екінші Уағдаласуыш Тараптың аумағында тұракты немесе уакытша тұратын жері болмауы негізінде гана қандай да бір кепілдік міндеттемелер және/немесе кепіл талап етпейді.

Бұл ереже құқықтық көмек суралғанда талап етілетін кез келген басқа төлемге колданылады.

15-БАП Сот шығындары

Бір Уағдаласуыш Тараптың азаматтары екінші Уағдаласуыш Тараптың аумағында сот ісін жүргізу шығындарын оның өз азаматтары сиякты жағдайлар мен мөлшерде төлейді.

16-БАП Занды тұлғалар

1,14,15-Баптардың ережелері соңдай-ақ Уағдаласуыш Тараптардың бірінің зандары мен нұсқауларына сәйкес құрылған занды тұлғаларға да колданылады.

17-БАП Құқықтық көмек және сот шығындарынан босату

Бір Уағдаласуыш Тараптың азаматтары екінші Уағдаласуыш Тараптың аумағында, өз азаматтары жөнінде қабылданғанындей, сот ісін жүргізу шығындарынан босатуды немесе құқықтық көмек көрсетуді сұрап етінші білдіре алады. Сот ісін жүргізу шығындарынан босату туралы шағым жасалған немесе құқықтық көмек көрсетуді сұрап етінші білдірілген жағдайда етінші иесі тұракты немесе уакытша тұрып жатқан жердегі құзіретті органдар анықтама беруге тиis; егер Уағдаласуыш Тараптардың кез келгенінің аумағында етінші иесінің тұракты немесе уакытша тұратын жері болмаса, анықтаманы онын елінің дипломатиялық немесе консулдық органдары бере аллады.

2-БӨЛІМ Күжаттарды атқару және қуәлік жауаптарды жинау

18-БАП Қамту

Уағдаласуыш Тараптар етінші бойынша бірі үшін екіншісі қүжаттарды аткарып, қуәлік жауаптар жинаайды:

1. Құжаттарды атқару сот құжаттарын және соттан тыс құжаттарды атқару деген мағынаны білдіреді;

2. Куәлік жауаптарды жинау азаматтық және коммерциялық рәсімдерге катысты жауаптар алу мақсатымен тараптардан, куәлерден және сарапшылардан жауап алуды, сарапшы бағалауы мен сот тексеруін жүргізуі қамтиды.

19-БАП

Сұрау салуларды атқару

1. Егер сұрау салынып отырған орган өзін сұрау салуларды атқаруга құзіретті емеслін дег есептейтін болса, ол сұрау салуларды атқаруға өкілеттігі бар құзіретті органдарға беруге және бұл туралы сұрау салушы Уагдаласуыш Тарапты хабардар етуге тиіс.

2. Егер Уагдаласуыш Тараптың сұрау салынып отырған құзіретті органдары жазбаша етіншіте көрсетілген мекенжайға сәйкес сұрау салуды атқара алмайтын болса, олар мекенжайды анықтау және сұрау салуларды атқару жөнінде тиісті шаралар колданады. Олар сұрау салушы Уагдаласуыш Тараптан кажетті қосымша акпарат сұрай алады.

3. Егер сұрау салынып отырған Уагдаласуыш Тарап мекенжайларды анықтаудың мүмкін еместігінен немесе басқа себептер бойынша сұрау салуды атқара алмайтын болса, ол сұрау салушы Уагдаласуыш Тарапты сұрау салуды қарудың мүмкін еместігінің себептері туралы хабардар етеді және барлық жеткі құжаттарды сонғыга кайтарады.

20-БАП

Орындау нәтижелері туралы хабарлау

1. Уагдаласуыш Тараптың сауал қойылған күзырлы органдары 2-бапта көрсетілген жолдар бойынша, сауалдың орындалу нәтижелері туралы сауал қоюшы Уагдаласуыш Тарапқа жазбаша түрде хабарлайды. Бұндай хабарлауға коса табылған дәлелдердін материалдары немесе қолхат беріледі.

2. Қолхатта мекенжайлардың колдары және алынған құні, орындаған органның мөрі мен орындаған лауазымды адамның қолы, орындалу өдісі мен орындалған жері, егер алушы құжаттарды қабылдаудан бас тартса, алудан бас тартудың себептері көрсетіледі.

III ТАРАУ

Шешімдерді мойындау және орындау

21-БАП

Мойындауга және орындауга жататын шешімдер

1. Осы Шарттың төменде көрсетілген шарттары бойынша, Уагдаласуыш Тараптың бірі өз аумағында мыналарды мойындаиды және орындаиды:

а) соттардың азаматтық істер бойынша қабылданған шешімдері;

- б)қылмыстық істер бойынша зиянның орын толтыру туралы сот шешімдері;
- в)Уағдаласуши басқа Тараптың төрелік органдарының шешімдері;
2. Осы Шартта аталағын "шешімдерге" соттар шыгарған келістіруші шешімдер де кіреді.

22-БАП

Мойындау және орындау туралы өтініш

1. Шешімдерді мойындау және орындау туралы өтініш саяул қойылған Уағдаласуши Тараптың құзырлы сотына тікелей жіберіледі.

2. Өтінішке мыналар кос берілуі тиіс:
- а) шешімнің түпнұсқага сәйкес көшірмесі.Шешімнің өзінен тиімділігі мен орындалуы түсініксіз болған жағдайда құзырлы органдар беретін анықтама көшірмеге коса берілуі тиіс;
- б) сотка келметен ұтылған Тараптың ол жерге әйнада түрде шакырылғанын және оның құқық қабілеттілігі болмаған жағдайда, оның ол жерде тиісті дәрежеде ұсынылғанын көрсететін анықтама;
- в) төрелік шешімді мойындау және орындау жөнінде айтылған жағдайда төрелік караудың юрисдикцияға ұсынылғандығы туралы төрелік шешімнің көшірмесі.

23-БАП

Мойындаудан және орындаудан бас тарту

21-бапта аталағы өткен шешімдерді саяул қойылған соттар мына жағдайларда мойындаамайды және орындаамайды:

- 1.Егер шешімдер саяул қоюшы Уағдаласуши Тараптың зандарына сәйкес зандау түрде орындала алмайтын болса.
- 2.Егер саяул қойылған Уағдаласуши Тараптың зандары бойынша саяул қоюшы Уағдаласуши Тараптың құқықтық органының аталған іс бойынша құзыры жоқ екендігін мойындаса.
- 3.Егер шешім қабылдайтын Уағдаласуши Тараптың зандарына сәйкес, істі жүргізуге катыспаган сотта ұтылған Тарап ол жерге тиісті түрде шакырылмаган болса немесе корғау құқығынан немесе оның құқық қабілеттілігі болмаған жағдайда тиісті өкілдікке құқығынан айырылған болса.
4. Егер сот процесіне қатысты саяул қойылған Уағдаласуши Тараптың төрелік органдары немесе соттары сол белгілі бір тараптар, сол белгілі бір іс бойынша соңғы шешім қабылдаған болса, немесе ол істі қарап жатқан болса немесе бұл 'сол процесі бойынша үшінші бір мемлекет қабылдаған соңғы шешімді мойындаған болса.

24-БАП

Мойындау мен орындау ережелері

1.Шешімді мойындау және орындау мәселесі саяул қойылған Уағдаласуши Тараптың соттары арқылы оның үлттық зандарына сәйкес шешіледі.

- 2.Саяул қойылған сот осы Шарттың ережелерінде айтылған шарттар орындалған жағдайда тек қарап текстерумен шектеледі.

25-БАП**Мойындау мен орындаудың зандық күші**

Бір Уагдаласушы Тараптың құқықтық органдары кабылдаған, екінші Уагдаласушы Тараптың соттары мойындаған және орындаған шешімнің күші, сонғы жактың соттары кабылдаған шешімдердің күшімен бірдей болады.

26-БАП**Төрелік органдардың шешімдерін мойындау және орындау**

Төрелік шешімдер, егер осы Тарауын З-бөлімінде айтылған ережелерге косымша мына шарттар орындалған жағдайда мойындалады және орындалады:

1. Егер сауал қойылған Уагдаласушы Тараптың заңына сәйкес, төрелік шешім коммерциялық даулар жөніндегі кабылданған төрелік шешімдердің шеңберінде калып коїса.

2. Егер төрелік шешім мұдделі жақтардың жазбаша жасалған төрелік келісімі негізінде немесе жана жағдайлардан туындалған отырган құқықтық дауларға байланысты кабылданса, және егер төрелік шешім төрелік келісімде үзделген міндеттерге катысты кабылданған болса;

3. Егер сауал қойылған Уагдаласушы Тараптың заңына сәйкес осы баптың 2- тармағында көрсетілген келісім өз күшінде болса.

27-БАП**Бағалы заттарды экспортқа шыгару және
акша қаражатын аудару**

Шешімдерді орындауга катысты бул Шарттагы Ереже Уағдајасушы екі Тараптың акша қаражаттарын аударуга және бағалы заттарды экспортқа шыгаруга байланысты зандары мен нұсқауларын бұзбауга тиіс.

28-БАП**Куәгер мен сарапшының келуі**

1. Егер сауал қойылған Уагдаласушы Тарап куәгерді немесе сарапшыны өз құқықтық органдарының алдына келтіруді маңызды деп ескермесе, ол бұл жөнінде сотқа шакыру қағазында өтініш жасайды, ал сауал қоюшы Уагдаласушы Тарап куәгерді немесе сарапшыны шакыртып алады.

2. Сотқа шакыру туралы өтініштер сауал қойылған Уағдаласушы Тарапқа, құқықтық органдардың алдына шакырылатын адамдардың келу мерзімі белгіленгенге дейін кем дегенде екі ай бұрын жіберіледі.

3.Сауал қойылған Уагдаласушы Тарап сауал қоюшы Уагдаласушы Тарапқа куәгердің немесе сарапшының жауабын хабарлайды. Осы баптың 1-тармағында қөзделген жағдайда сауал немесе сот шакыру қағазында шамамен ақы мөлшері, сондай-ақ іс сапар мен жатын орнының шығындары көрсетілуге тиіс.

29-БАП**Куәгер мен сарапшының шығындары**

Жатын орны мен тамактануды, соңдай-ақ іс салар шығындарын қоса алғанда сауал қоюшы Уағдаласушы Таралтың куәгерге немесе сарапшыға төлеуге арналған акша қаражаты, істі тыңдау өткізілетін елде қолданылатын мөлшерге сәйкес және соңда көзделген тәртіл бойынша төленуге тиіс.

30-БАП**Куәгер мен сарапшыны қорғау**

1. Сауал қоюшы Уағдаласушы Таралтың құқықтық органдарының іздіна сотка шақыру бойынша келген куәгер немесе сарапшы, олардың кай үлтқа жататындығына қарамастан, сауал койылған Уағдаласушы Таралтаралынан, ол шыққанға дейін өз жерінде жасаган құқық бұзғаны, куәретінде жауап бергені немесе сарапшылық бага бергені үшін тергеу болмауга тиіс.

2. Құқықтық органдар оған ендігі жерде оның катысын міндетті емес деп ескерткен мерзімнен кейин он бес күн өткөнше, егер олар сауал қоюшы Уағдаласушы Таралтың аумагынан өлі кете қоймаган жағдайда, осы балтың 1-тармагында көзделгендей, куәгер немесе сарапшы қоргаудан тыс қалмауга тиіс. Алайда бул кезеңде, куәгер немесе сарапшы өзіне катыссыз себептермен сауал қоюшы Уағдаласушы Таралтың аумагынан кете алмай отырган уақытты қосуға болмайды.

3. Куәгерлік жауап немесе сарапшылық бага беруге шақырылған адамға қандай да бір құшту шараларын қолдануга болмайды.

IV ТАРАУ**Корыттынды ережелер****31-БАП****Бекітілуі және қүшіне енуі**

Бұл Шарт бекітүге жатады. Бекіту грамоталарымен алмасу Анкарада өтеді. Бұл Шарт бекіту грамоталарымен алмасудан кейін 30 күн өткен соң қүшіне енеді.

32-БАП**Токтатылуы**

Бұл Шарт кез келген Уағдаласушы Тарал дипломатиялық арналар арқылы осы Шарттың күші жойылғаны туралы жазбаша хабарлаган күннен кейін алты ай өткенге дейін қүшінде болады. Бұндай болмаган жағдайда бұл Шарт өз қүшінде қалады.

Алматыда 1995 жылғы _____ маусымда әрқайсысы түрік, қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде екі дана болып жасалды, барлық мәтіндер түпнұсқаға сәйкес. Қайшылыштар болған жағдайда, ағылшын тіліндегі мәтін базасын болады.

Осының дәлелі ретінде Уағдаласушы Таралтардың өкілетті өкілдері осы Шартқа қол қойды.

**Түркия Республикасы
үшін**

**Қазақстан Республикасы
үшін**

Д О Г О В О Р

**МЕЖДУ ТУРЕЦКОЙ РЕСПУБЛИКОЙ
И РЕСПУБЛИКОЙ КАЗАХСТАН
о ПРАВОВОЙ ПОМОЩИ ПО ГРАЖДАНСКИМ ДЕЛАМ**

Турецкая Республика и Республика Казахстан (в дальнейшем именуемые как "Договаривающиеся Стороны"), с целью обеспечения сотрудничества в правовой сфере на основе взаимного уважения суверенитета, равенства и взаимной выгоды, настоящим приняли решение о заключении данного Договора о правовой помощи по гражданским делам.

В этих целях обе Договаривающиеся Стороны пришли к соглашению о следующем :

Г Л А В А I**Общие положения****Статья 1****Правовая защита**

Граждане одной Договаривающейся Стороны на территории другой Договаривающейся Стороны будут пользоваться такой же правовой защитой, какая предоставляется другой Договаривающейся Стороной своим гражданам, иметь право начать судопроизводство или обращаться с соответствующими просьбами к судебным властям другой Договаривающейся Стороны, которые рассматривают гражданские дела на тех же условиях, как для собственных граждан, в соответствии с национальными законодательствами.

Статья 2**Каналы правовой помощи**

Обе Договаривающиеся Стороны назначают власти для оказания друг другу правовой помощи в соответствии с настоящим Договором за исключением мер, принимаемых согласно статье 11.

Центральной властью со стороны Турецкой Республики является Министерство юстиции. Центральной властью со стороны Республики Казахстан является Министерство юстиции.

Статья 3**Язык**

1. В переписке между центральными властями обеих Договаривающихся Сторон будут использоваться их государственные языки с переводом на английский и русский языки.

2. Письменные обращения за правовой помощью и приложения к ним будут составляться на официальном языке обращающейся Договаривающейся Стороны с приложением их заверенных переводов на официальном языке запрашиваемой Договаривающейся Стороны либо на английском, либо на русском языках. Все эти документы составляются в двух экземплярах.

Статья 4**Плата за правовую помощь**

Обе Договаривающиеся Стороны будут предоставлять друг другу бесплатную правовую помощь по мере, обеспечиваемой настоящим Договором, за исключением вознаграждения экспертам. Вознаграждение экспертам будет устанавливаться по правилам и инструкциям запрашиваемой Договаривающейся Стороны.

Статья 5**Отказ от правовой помощи**

Если одна Договаривающаяся Сторона признает, что предоставление правовой помощи наносит ущерб ее государственному суверенитету, безопасности или общественному порядку, она может отказать в предоставлении правовой помощи запрашивающей другой Договаривающейся Стороне. Тем не менее, она сообщит другой Договаривающейся Стороне о причинах отказа в письменном виде.

Статья 6**Законы, применяемые при оказании правовой помощи**

При оказании правовой помощи Договаривающиеся Стороны будут применять свои соответствующие национальные законодательства. Одна Договаривающаяся Сторона может применять процедурные правила другой Договаривающейся Стороны по просьбе последней при условии, что ее основные юридические принципы не будут нарушаться.

Статья 7
Обмен информацией
по вопросам законодательства

Договаривающиеся Стороны должны по взаимной просьбе информировать друг друга о законах и инструкциях, которые находятся или были в силе в их государствах, а также об их применении в судебной практике.

Статья 8
Освобождение от легализации

Документы, составляемые или заверяемые компетентными органами одной Договаривающейся Стороны, не будут подлежать легализации для использования перед судами другой Договаривающейся Стороны, при условии, что они подписаны надлежащим образом и официально заверены печатью.

Статья 9
Доказательная сила документов

Документы, выданные официальными органами одной из Договаривающихся Сторон, будут иметь аналогичную доказательную силу на территории другой Договаривающейся Стороны.

Статья 10
Урегулирование трудностей

Любые трудности, появляющиеся в ходе выполнения или толкования настоящего Договора, будут рассматриваться через дипломатические каналы.

Статья 11
Исполнение документов и сбор доказательств

Любая Договаривающаяся Сторона может исполнять документы и собирать доказательства на территории другой Договаривающейся Стороны через дипломатические и консульские органы при условии, что не будут нарушаться законы другой Договаривающейся Стороны, и не будут применяться никакие принудительные меры.

ГЛАВА II**Правовая помощь по гражданским делам****РАЗДЕЛ 1****Статья 12****Виды правовой помощи**

В соответствии с настоящим Договором, Договаривающиеся Стороны будут оказывать друг другу следующую правовую помощь:

1. Передача и исполнение правовых документов в отношении интересующих лиц на территории другой Договаривающейся Стороны.
2. Сбор доказательств посредством письменных запросов.
3. Признание и исполнение решений судов и арбитражных органов.
4. Другая помощь, обес печиваемая настоящим Договором.

Статья 13**Обращение за правовой помощью**

1. Заявление о правовой помощи будет составляться в форме письменного запроса. Эти запросы будут содержать:

- а) название запрашивающего и запрашиваемого органов;
- б) характер судопроизводства и краткое изложение произшествий, вопросы, которые будут заданы лицам, подлежащим дальнейшему допросу;
- в) имя, пол, возраст, национальность, занятие, постоянный адрес или местожительство, или местопребывание юридических лиц;
- г) процессуальное действие, подлежащее исполнению;
- д) имена и адреса лиц, подлежащих допросу;
- е) документы или другие предметы, которые должны быть исследованы;
- ж) другие документы, необходимые для исполнения запроса.

2. Вышеназванные письменные запросы и приложенные документы должны подписываться и заверяться печатью запрашивающего органа.

Статья 14**Освобождение от судебных расходов**

Судебные власти одной Договаривающейся Стороны не будут требовать каких-либо гарантийных обязательств и/или залога от

граждан другой Договаривающейся Стороны, обратившихся за правовой помощью, только на основании того, что они иностранцы или не имеют постоянного места жительства на территории другой Договаривающейся Стороны.

Аналогичное правило будет распространяться на любой другой платеж, требуемый при обращении за правовой помощью.

Статья 15

Судебные расходы

Граждане одной Договаривающейся Стороны будут оплачивать расходы судопроизводства на территории другой Договаривающейся Стороны на тех же условиях и в таком же размере, что и собственные ее граждане.

Статья 16

Юридические лица

Положения Статей 1, 14, 15 будут также применяться к юридическим лицам, учрежденным в соответствии с законодательством и правилами одной из Договаривающихся Сторон.

Статья 17

Правовая помощь

и освобождение от судебных расходов

Граждане одной Договаривающейся Стороны могут на территории другой Договаривающейся Стороны обращаться за освобождением от судебных расходов или освобождением от оплаты правовой помощи, как это принято в отношении граждан этой другой Договаривающейся Стороны. В случае апелляции об освобождении от судебных расходов или за обращение за правовой помощью, компетентные органы, где заявитель имеет постоянное или временное место жительство, должны выдать справку ; если у заявителя нет постоянного или временного места жительства на территории любой из Договаривающихся Сторон, справку могут выдать дипломатические или консульские органы его страны.

РАЗДЕЛ 2**Исполнение документов
и сбор доказательств*****Статья 18*****Объем правовой помощи.**

Договаривающиеся Стороны по просьбе будут исполнять документы и собирать доказательства друг для друга:

1. Исполнение документов означает исполнение судебных и вне-судебных документов;

2. Сбор доказательств включает в себя допрос сторон, свидетелей и экспертов с целью получения показаний, относящихся к гражданским и коммерческим процедурам, проведение экспертной оценки и судебного осмотра.

Статья 19**Исполнение запросов**

1. Если запрашиваемый орган посчитает себя некомпетентным исполнять запросы, он должен передать эти запросы компетентным органам, уполномоченным выполнять запросы, и уведомит об этом запрашивающую Договаривающуюся Сторону.

2. Если запрашиваемые компетентные органы Договаривающейся Стороны не могут выполнить запрос согласно адресу, указанному в письменном обращении, они примут надлежащие меры по установлению адреса и исполнению запроса. Они могут запросить у запрашивающей Договаривающейся Стороны необходимую дополнительную информацию.

3. Если запрашиваемая Договаривающаяся Сторона не может выполнить запрос из-за невозможности установить адрес или по другим причинам, она уведомит запрашивающую Договаривающуюся Сторону о причинах невозможности исполнения запроса и вернет все необходимые документы последнему.

Статья 20**Уведомление о результатах исполнения**

1. Запрашиваемые компетентные органы Договаривающейся Стороны по каналам, указанным в Статье 2, уведомлят в письменном виде запрашивающую Договаривающуюся Сторону о результатах исполнения запроса. Подобное уведомление должно сопровождаться распиской или материалами добывших доказательств.

2. Расписка должна содержать подписи адресатов и дату получения, печать исполнившего органа и подпись исполнившего должностного лица, способ и место исполнения, а также причины отказа в получении, если получатель отказывается принять документы.

РАЗДЕЛ 3

Признание и исполнение решений

Статья 21

Решения, подлежащие признанию и исполнению

1. По условиям настоящего Договора, приведенным ниже, одна Договаривающаяся Сторона признает и исполнит на своей территории:

а) решения, принятые судами по гражданским делам;

б) судебные решения по уголовным делам о возмещении ущерба;

в) решения арбитражных органов другой Договаривающейся Стороны.

2. "Решения", упоминаемые в настоящем Договоре, также включают в себя примирительные решения, вынесенные судами.

Статья 22

Ходатайство о признании и исполнении

1. Ходатайство о признании и исполнении решений должно направляться непосредственно в компетентный суд запрашиваемой Договаривающейся Стороны.

2. Ходатайство должно сопровождаться:

а) копией решения, соответствующим оригиналу. К копии должна прилагаться справка, выдаваемая компетентными органами на случай, если признание и исполнение непонятны из самого решения;

б) справкой, показывающей, что проигравшая сторона не явившись в суд, вызывалась в суд законным образом, и что в случае его неправоспособности, он был представлен в суде должным образом;

в) копией арбитражного решения о представлении на юрисдикцию арбитражного рассмотрения в случае обращения за признанием и исполнением арбитражного решения.

Статья 23

Отказ в признании и исполнении

Решения, перечисленные в "Статье 21, не будут признаваться или исполняться запрашиваемыми судами в следующих случаях:

1. Если решение юридически невыполнимо в соответствии с законодательством запрашивающей Договаривающейся Стороны.

2. Если признается, что правовой орган запрашивающей Договаривающейся Стороны некомпетентен по данному делу в соответствии с законодательством запрашиваемой Договаривающейся Стороны.

3. Если, согласно законодательству Договаривающейся Стороны, принимающей решения, проигравшая в суде сторона, которая не участвовала в судопроизводстве, не была вызвана в суд должным образом или была лишена прав на защиту или прав на должное представительство в случае его неправоспособности.

4. Если, в отношении судебного процесса между одними и теми же сторонами по одному и тому же делу, суды или арбитражные органы запрашиваемой Договаривающейся Стороны уже приняли окончательное решение, или проводят его рассмотрение или признали окончательное решение, принятое третьим государством по этому судебному процессу.

Статья 24

Правила признания и исполнения

1. Вопрос признания и исполнения решения решается судами запрашиваемой Договаривающейся Стороны в соответствии с правилами своего национального законодательства.

2. Запрашиваемый суд ограничивается рассмотрением в случае выполнения условий, изложенных в настоящем Договоре.

Статья 25

Юридическая сила признания и исполнения

Решения, принятые правовыми органами одной Договаривающейся Стороны, признаваемые и исполняемые судами другой Договаривающейся Стороны, имеют такую же силу, что и решения, принятые судами последнего.

Статья 26

Признание и исполнение решений арбитражных органов

Арбитражные решения будут признаваться и исполняться при условии, что, в дополнение к другим положениям, указанным в Разделе 3 настоящей Главы, выполняются следующие условия:

1. Если, в соответствии с законодательством запрашиваемой Договаривающейся Стороны, арбитражное решение подпадает под круг арбитражных решений, принимаемых по коммерческим спорам.

2. Если арбитражное решение принимается на основе письменного арбитражного соглашения сторон или по причине правовых конфликтов, возникающих из новых имеющихся место условий, и если арбитраж-

ное решение принято в отношении компетенции, предусматриваемой арбитражным соглашением.

3. Если, в соответствии с законодательством запрашиваемой Договаривающейся Стороны, соглашение, указанное в пункте 2 данной Статьи, является действительным.

Статья 27

Экспорт ценных предметов и перевод денежных средств

Положения настоящего Договора в отношении исполнения решений не должны нарушать законодательство и инструкции обеих Договаривающихся Сторон, связанные с переводом денежных средств и экспортом ценных предметов.

Статья 28

Явка свидетеля и эксперта

1. Если запрашивающая Договаривающаяся Сторона считает важным личную явку свидетеля или эксперта перед ее правовыми органами, она укажет это в просьбе о вручении судебной повестки, а запрашиваемая Договаривающаяся Сторона вызовет свидетеля или эксперта на явку.

2. Просьбы о вручении судебных повесток будут передаваться запрашиваемой Договаривающейся Стороне как минимум за два месяца до установленной даты явки указанных лиц в правовые органы.

3. Запрашиваемая Договаривающаяся Сторона сообщает запрашивающей Договаривающейся Стороне ответы свидетеля или эксперта. В случае, предусмотренном в пункте 1 настоящей Статьи, в запросе о вручении судебной повестки должны указываться приблизительные ставки оплаты, а также расходы на их командировку и проживание.

Статья 29

Расходы свидетеля и эксперта

Денежное содержание, включая проживание и питание, а также командировочные расходы для оплаты свидетелю или эксперту запрашивающей Договаривающейся Стороной, должны расчитываться, исходя из места его проживания и по ставкам, равным ставкам, предусмотренным в размерах и в порядке, установленном в стране, где назначается слушание дела.

Статья 30**Задача свидетеля и эксперта**

1. Свидетель или эксперт, независимо от их национальности, при явке по судебной повестке в правовые органы запрашивающей Договаривающейся Стороны, не должны подвергаться преследованию на предмет уголовной ответственности, ареста или лишения свободы в любой форме, со стороны запрашивающей Договаривающейся Стороны за его правонарушения, совершенные до его въезда на ее территорию, или за его свидетельские показания или экспертные оценки.

2. Свидетель или эксперт не должны лишаться защиты, предусмотренной в пункте 1 настоящей Статьи, если они не покинули территорию запрашивающей Договаривающейся Стороны спустя пятнадцать дней после даты, когда правовые органы уведомили его о необходимости его дальнейшего присутствия. Однако, этот период времени не должен включать время, в течение которого свидетель или эксперт не в состоянии покинуть территорию запрашивающей Договаривающейся Стороны по независящим от него причинам.

3. Лицо, вызываемое на явку для дачи свидетельских показаний или экспертной оценки, не должно подвергаться каким-либо принудительным мерам.

ГЛАВА III**Заключительные положения****Статья 31****Ратификация и вступление в силу**

Настоящий Договор подлежит ратификации. Обмен ратификационными грамотами состоится в Анкаре. Настоящий Договор вступит в силу через тридцать дней после обмена ратификационными грамотами.

Статья 32**Прекращение**

Настоящий Договор останется в силе до истечения шести месяцев после даты, когда любая из Договаривающихся Сторон представит по дипломатическим каналам письменное уведомление о прекращении действия настоящего Договора. В противном случае настоящий Договор остается в силе.

Составлено в двух экземплярах, в Алматы _____ июня 1995 года, каждый экземпляр на турецком, казахском, русском и английском языках, все тексты аутентичны. В случае расхождения будет превалировать текст на английском языке.

В доказательство этого уполномоченные представители Договаривающихся Сторон подписали настоящий Договор.

**За Турецкую
Республику**

**За Республику
Казахстан**

Agreement Between the Republic of Turkey and The Republic of Kazakstan on Legal Assistance in Civil Matters

The Republic of Turkey and the Republic of Kazakstan (hereinafter referred to as "the two Contracting Parties"), desiring to promote their co-operation in legal field on the basis of mutual respect for sovereignty, equality and mutual benefit, have hereby resolved to conclude this Agreement on legal Assistance in Civil Matters.

To this end, the two Contracting Parties have agreed as follows:

CHAPTER I

General Provisions

Article 1

Legal Protection

Nationals of one Contracting Party shall enjoy in the territory of the other Contracting Party the same legal protection which the other Contracting Party grants to its nationals, be entitled to institute proceedings or submit requests before legal authorities of the other Contracting Party in charge of civil cases on the same conditions as its nationals in accordance with their respective national legislations.

Article 2

Channel of Legal Assistance

The two Contracting Parties appoint Authorities to render legal assistance to each other in accordance with this Agreement, except for the measures taken in accordance with Article 11.

The central authority on the part the Republic of Turkey is the Ministry of Justice. The central authority on the part of the Republic of Kazakstan is the Ministry of Justice.

Article 3

Language

1. In correspondence between the Central Authorities of the two Contracting Parties their respective language shall be used with English or Russian translation attached.

2. Letters of request for legal assistance and their annexes shall be written in the official language of the requesting Contracting Party and attached with its certified translation into the official language of the requested Contracting Party or English or Russian. All of these documents shall be in duplicate.

Article 4

Costs of Legal Assistance

The two Contracting Parties should grant each other legal assistance free of charge within the extent stipulated by this Agreement, except for the fees for expert. The fees for expert shall be fixed according to the rules and regulations of the requested Contracting Party.

Article 5

Denial of Legal Assistance

If one Contracting Party considers the granting of legal assistance prejudicial to its state sovereignty, security or public order, it may deny the legal assistance requested by the other Contracting Party. However, it shall inform the other Contracting Party of the reasons for denial in the written form.

Article 6

Laws Applicable to Legal Assistance

The Contracting Parties in rendering legal assistance shall apply their respective national laws. One Contracting Party may apply the procedural rules of the other Contracting Party upon request of the latter, provided that its basic legal principles are not violated.

Article 7

Exchange of information on Points

of law and Regulations

The Contracting Parties shall, upon request, inform each other of laws and regulations which are or were in force in their respective states as well as of their application in court practice.

Article 8

Exemption from Legalization

Documents drawn up or certified by competent bodies of one Contracting Party shall, for use before the courts of the other Contracting Party, not be subject to legalization provided they are appropriately signed and officially sealed.

Article 9**Probative Force of Documents**

Documents issued by the official organs of one of the two Contracting Parties shall have the same probative force in the territory of the other Contracting Party.

Article 10**Settlement of Difficulties**

Any difficulties arising from the implementation or interpretation of this Agreement shall be dealt with through diplomatic channels.

Article 11**Service of Documents and Taking of Evidence****by Diplomatic or Consular Agencies**

Either Contracting Party may serve documents on and take evidence from its nationals in the territory of the other Contracting Party through its diplomatic or consular agencies therein, provided that the laws of the other Contracting Party will not be violated and no compulsory measures of any kind will be taken.

CHAPTER II**Legal Assistance in Civil Matters****Section 1****Article 12****Scope of Legal Assistance**

The Contracting Parties shall in accordance with this Agreement render to each other following legal assistance:

1. The transmission and service of legal documents to and on persons concerned, in the territory of the other Contracting Party,
2. Taking of evidence by means of letters of request,
3. Recognition and execution of decisions of courts and arbitral organs,
4. Other assistance stipulated in this Agreement.

Article 13**Request for Legal Assistance**

1. The application for legal assistance shall be made in the form of letter of request. These letters shall contain:

- a) The names of the requesting and requested authority,
- b) The nature of the proceeding and a short summary of the events, questions to be put to the persons to be examined,
- c) The name, sex, age, nationality, occupation, domicile or residence or the seat of the juridical persons,
- d) Legal act to be performed.
- e) The names and addresses of the persons to be examined,
- f) The documents or other subjects to be inspected.
- g) Other documents needed for execution of the request.

2. The above-mentioned letter of request and annexed documents shall be signed and sealed by the requesting organ.

Article 14**Exemption from Legal Costs of Proceedings**

The legal authorities of one of the Contracting Parties shall not request any security bonds and/or deposits from the citizens of the other Contracting Party, when they are in need of legal assistance, only on the ground that they are foreigners or do not have their constant or temporary residence in the territory of the other Contracting Party.

The same rule shall apply to any other payment required for the application to the legal authorities.

Article 15**Costs of Proceedings**

Nationals of one Contracting Party shall pay the costs of proceedings in the territory of the other Contracting Party on the same conditions and within the same scope as its nationals.

Article 16**Juridical Persons**

The provisions of Articles 1, 14, 15 shall also apply to juridical persons established in accordance with the laws and regulations of one of the Contracting Parties.

Article 17**Legal Aid and the Exemption of Costs of Proceedings**

Nationals of one Contracting Party may apply in the territory of the other Contracting Party for the exemption of costs of proceedings or request legal aid as applied to its nationals. In the case of application for the exemption of costs of proceedings, or requesting legal aid, the competent authorities where the applicant has domicile or residence shall issue a certificate; if the applicant has no domicile or residence in the territory of either of the two Contracting Parties, the diplomatic or consular agency of his country may issue a certificate.

Section 2**Service of Documents and Taking of Evidence****Article 18****Scope**

The Contracting Parties shall, upon request, serve documents and take evidence for each other:

1. Service of documents means service of legal and extra legal documents;
2. Taking of evidence includes interrogation of the parties, witnesses and experts, obtaining evidence concerning civil and commercial proceedings, conducton of expert evaluation and judicial inspection.

Article 19**Execution of Requests**

1. If the requested organ considers itself incompetent to execute the requests, it shall transmit the requests to the competent organs which have the power to execute the requests and shall notify the requesting Contracting Party.

2. If the requested competent organs of a Contracting Party can not execute the request in accordance with the address indicated in the letter of request, they shall take proper measures to ascertain the address and execute the requests. They may ask the requesting Contracting Party for supplementary information if necessary.

3. If the requested Contracting Party can not execute the requests because the addresses can not be ascertained or due to other reasons, it shall notify the requesting Contracting Party of the reasons against such execution and return all the documents in question to the latter.

Article 20**Notification on Results of Execution**

1. The requested competent bodies or a Contracting Party shall, through the channel stipulated in Article 2, notify in written form the requesting Contracting Party of the results of the execution of the request. Such a notification shall be accompanied by a receipt or evidence materials acquired.

2. The receipt shall contain the signature of the addressees and the date of receiving, the seal and signature of the serving organ and the serving officer, the method and place of service, and the reason for refusal to accept if the receiver refuses to accept the documents.

Section 3**Recognition and Execution of Decisions****Article 21****The Scope of Application**

1. On the conditions laid down in this Agreement, one Contracting Party shall recognize and execute in its territory:

a) decisions rendered by courts in civil matters,
b) court decisions in criminal matters regarding damages,
c) awards of arbitration organ of the other Contracting Party.

2. "Decisions" as referred to in this Agreement also include conciliation reports confirmed by courts.

Article 22**Request for Recognition and Execution**

1. The request for recognition and execution of decisions shall be directly made to the competent court of the requested Contracting Party.

2. The request shall be accompanied by:

a) a copy of the decision consistent with the original. The copy shall be accompanied by a certificate issued by competent authorities unless its effectiveness and enforceability are understood from the decision itself.

b) a certificate showing that the defeated litigant, who failed to appear in court, had been summoned legally and that in the case of legal incapacity to act, he has been properly represented.

c) a copy of arbitration agreement on submission to the jurisdiction of arbitration in the case of request for recognition and execution of arbitral award.

Article 23**Refusal of Recognition and Execution**

Decisions or awards listed in Article 21 shall not be recognized or executed by the requested courts in the following cases:

1. When the decisions or awards are not legally enforceable, according to the legislation of the requesting Contracting Party.
2. When the judicial authority of the requesting Contracting Party is considered having no jurisdiction over the case by the legislation of the requested Contracting Party.
3. When, in accordance with the laws of the Contracting Party which rendered the decisions, the defeated litigant who failed to participate in the proceedings has not been properly summoned or has been deprived of the right to defend or the right to be properly represented in the case of his legal incapacity to act.
4. When, with regard to the litigation between the same litigants on the same object, courts or arbitral organs of the requested Contracting Party have already made the final decision or are conducting an examination thereof, or have recognized the final decision made by a third state on the litigation.

Article 24**Procedures of Recognition and Execution**

1. The recognition and execution of the decision shall be decided by courts of the requested Contracting Party in conformity with the procedures of its national law.
2. The requested court shall confine itself to examine whether the conditions set forth in the provisions of this Agreement are met.

Article 25**Effect of Recognition and Execution**

The decisions made by the legal authorities of one Contracting Party, once recognized or executed by courts of the other Contracting Party, shall have the same effect as those made by courts of the latter.

Article 26**Recognition and Execution of Awards****Rendered by Arbitral Organs**

Arbitral awards shall be recognized and executed provided that, in addition to the other provisions stated in Section 3 of this Chapter, the following conditions are met:

1. If, in accordance with the laws of the requested Contracting Party the arbitral award falls within the scope of arbitral awards rendered on commercial disputes.

2. If the arbitral decision is rendered on the basis of the written arbitration agreement of the parties concerned or by reason of legal conflicts arising from new conditions taking place and if the arbitral decision has been rendered with respect to the competence stipulated by the arbitration agreement.

3. If, in accordance with the laws of the requested Contracting Party, the agreement mentioned in paragraph 2 of this article, is valid.

Article 27

Export of Valuable Objects and Transfer of Funds

The provisions of this Agreement regarding the execution of decisions shall not violate laws and regulations of the two Contracting Parties concerning the transfer of funds and the export of valuable objects.

Article 28

Appearance of Witness and Expert

1. If the requesting Contracting Party attributes importance to the personal appearance of a witness or expert before its legal authorities, it shall mention it in the request for service of the summons and the requested Contracting Party shall invite the witness or expert to appear.

2. Requests for service of summons shall be transmitted to the requested Contracting Party at least two months prior to the fixed date set for the appearance of persons concerned before legal authorities.

3. The requested Contracting Party shall inform the requesting Contracting Party of the reply of the witness or expert. In the case provided for under paragraph 1 of this Article, the request or the summons shall indicate the approximate allowances payable and the travelling and subsistence expenses refundable.

Article 29

Costs of Witness and Expert

The allowance, including subsistence, and the travelling expenses to be paid to a witness or expert by the requesting Contracting Party, shall be calculated as from his place of residence and shall be at rates at least equal to those provided for in the scales and rules in force in the country where the hearing is intended to take place.

Article 30**Protection of Witness and Expert**

1. A witness or expert, whatever his nationality, appearing on a summons before the legal authorities of the requesting Contracting Party, shall not be subjected to the investigation of criminal responsibilities, arrest or deprivation of liberty in any form by the requesting Contracting Party for his offence committed before his entry into its territory, or for his testimony or expert evaluation.

2. A witness or expert shall forfeit the protection granted in paragraph 1 of this article if he has not left the territory of the requesting Contracting Party after fifteen days from the date when he is notified by the legal authorities that his presence is no longer required. However, this period of time shall not include the time during which the witness or expert is unable to leave the territory of the requesting Contracting Party for reasons out of his control.

3. The person summoned to appear to give evidence or expert evaluation shall not be subjected to any compulsory measure.

CHAPTER III**Final Provisions****Article 31****Ratification and Entry into Force**

This Agreement is subject to ratification. The instruments of ratification shall be exchanged in Ankara. This Agreement shall enter into force 30 days after the exchange of the instruments of ratification.

Article 32**Termination**

This Agreement shall remain in force until the expiry of six months after the date when either Contracting Party has given written notice of termination through diplomatic channels. Otherwise, the present Agreement shall remain valid.

Done in duplicate, in Almatı on June 13, 1995, each one in Turkish, Kazakh, Russian and English languages, all texts being equally authentic. In case of divergency, the English text shall prevail.

In witness whereof, the Plenipotentiaries of the two Contracting Parties have signed this Agreement.

For the Republic of
Turkey

Hikmet Çetin
Deputy Prime Minister

For the Republic of
Kazakhstan

İmangali Tasmaganbetov
Deputy Prime Minister